

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

ĐỖ QUANG HUY

**VẤN ĐỀ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO
TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN HIỆN NAY**

**TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
NGÀNH: CHỦ NGHĨA DUY VẬT BIỆN CHỨNG
VÀ CHỦ NGHĨA DUY VẬT LỊCH SỬ**

Mã số: 922 90 02

HÀ NỘI - 2022

**Công trình được hoàn thành tại
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

Người hướng dẫn khoa học: GS. TS Trần Văn Phòng

Phản biện 1:

.....

Phản biện 2:

.....

Phản biện 3:

.....

**Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp học viện
hợp tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh
vào hồi giờ..... ngày..... tháng..... năm 2022**

**Có thể tìm hiểu luận án tại: Thư viện Quốc Gia
và Thư viện Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh**

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Tôn giáo là một hiện tượng xã hội xuất hiện sớm trong lịch sử loài người, có ảnh hưởng không nhỏ đến một bộ phận quần chúng nhân dân. Vì vậy, dù có áp dụng một chế độ chính trị nào thì mọi quốc gia đều chú ý tới những câu hỏi lớn như: cần có thái độ với các tôn giáo ra sao? sử dụng phương pháp nào để điều chỉnh các hoạt động tôn giáo và các vấn đề khác liên quan đến tôn giáo nhằm phục vụ mục đích chung của cộng đồng xã hội? tôn giáo giúp ích được gì trong quá trình phát triển của đất nước hay không?

Do những yếu tố khách quan và chủ quan, Việt Nam là một quốc gia với đa dạng các loại hình tín ngưỡng, tôn giáo. Trong suốt chiều dài lịch sử, các tôn giáo ở Việt Nam luôn chung sống hòa bình, gắn bó cùng dân tộc. QLNN về tôn giáo đóng vai trò vô cùng quan trọng trong thực hiện chính sách tôn giáo của Đảng và Nhà nước Việt Nam. QLNN về tôn giáo là định hướng cho các tôn giáo hoạt động tuân thủ theo Hiến pháp và pháp luật Việt Nam. Mỗi tín đồ, tổ chức tôn giáo nghiêm túc thực hiện theo các quy định pháp luật chính là bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo không chỉ của cá nhân, tổ chức tôn giáo mình mà còn của công dân và các tổ chức tôn giáo khác. Mặc dù vậy, ở nhiều nơi vấn đề tôn giáo vẫn tương đối phức tạp trong đó có địa bàn tỉnh Nghệ An.

Nghệ An là tỉnh có diện tích lớn nhất Việt Nam, thuộc khu vực Bắc Trung Bộ, nằm ở vị trí địa kinh tế - chính trị quan trọng của nước ta, với hai tôn giáo lớn là Công giáo và Phật giáo. Ngoài ra, Nghệ An còn có Tin lành và các hiện tượng tôn giáo mới đang hoạt động. Trong thời gian vừa qua, quán triệt đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật Nhà nước về công tác tôn giáo, các cấp, ngành, địa phương tại Nghệ An đã tập trung lãnh đạo, chỉ đạo, phối hợp chặt chẽ trong công tác QLNN về tôn giáo, đúng chính sách pháp luật, phù hợp với thực tế và đạt nhiều kết quả tích cực. Tuy nhiên, QLNN về tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian qua còn bộc lộ một số bất cập, hạn chế. Chính những hạn chế này đã ảnh hưởng đến sự ổn định tình hình về tôn giáo, an ninh, trật tự nhằm phát triển kinh tế - văn hóa - xã hội tại địa bàn, v.v.. Từ đó đặt ra yêu cầu cần phải nghiên cứu, tổng kết kinh nghiệm thực tiễn, rút ra được những quan điểm, giải pháp mang tính cốt lõi trong giải quyết vấn đề QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An. Vì vậy, nghiên cứu sinh lựa chọn đề tài: *“Vấn đề quản lý nhà nước về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An hiện nay”* làm đề tài nghiên cứu luận án Tiến sĩ của mình. Đây là vấn đề cấp thiết cả về mặt lý luận và thực tiễn trong QLNN về tôn giáo ở Nghệ An nói riêng và trong phạm vi cả nước nói chung trong giai đoạn hiện nay.

2. Mục đích, nhiệm vụ nghiên cứu của Luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở làm rõ lý luận QLNN về tôn giáo và thực trạng QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An, cùng với một số vấn đề đặt ra từ thực trạng này, luận án đưa ra dự báo về tình hình tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian tới và đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả QLNN về tôn giáo tại Nghệ An hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

- Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án.
- Phân tích làm sáng tỏ một số vấn đề lý luận của QLNN trên địa bàn tỉnh Nghệ An.
- Khảo sát, đánh giá thực trạng QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An thời gian qua và chỉ ra một số vấn đề đặt ra từ thực trạng này.
- Đưa ra một số dự báo tình hình tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian tới và đề xuất giải pháp nâng cao hiệu quả QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An hiện nay.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án

3.1. Đối tượng nghiên cứu

Luận án nghiên cứu vấn đề QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An, dưới góc độ liên ngành triết học - tôn giáo học và QLNN về tôn giáo.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- Không gian: Địa bàn tỉnh Nghệ An.
- Thời gian: Từ năm 2016 (kể từ khi có Luật tín ngưỡng, tôn giáo được thông qua) đến nay. Đặc biệt, luận án tập trung khảo sát từ ngày 01/01/2018 (Luật tín ngưỡng, tôn giáo có hiệu lực thi hành).
- Nội dung:
 - + QLNN về tôn giáo theo Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 gồm 07 nội dung. Tuy nhiên, dưới góc độ triết học nghiên cứu hoạt động lãnh đạo, QLNN về tôn giáo và xuất phát từ thực tiễn Nghệ An, có thể xem xét QLNN về tôn giáo gồm 04 nội dung chính, đó là: xây dựng chính sách, ban hành văn bản, tổ chức thực hiện QLNN về tôn giáo; phổ biến, giáo dục chính sách, pháp luật tôn giáo; thanh tra, kiểm tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo và xử lý vi phạm pháp luật về tôn giáo; quan hệ quốc tế trong lĩnh vực tôn giáo.
 - + QLNN về tôn giáo được hiểu là QLNN về các hoạt động tôn giáo theo pháp luật.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

- Cơ sở lý luận: Luận án được thực hiện dựa trên quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chính sách của Đảng và pháp luật của Nhà

nước ta về tôn giáo và QLNN về tôn giáo; kế thừa những lý thuyết nghiên cứu cùng kết quả khoa học mà các tác giả trước đó đã đạt được.

- Phương pháp nghiên cứu: Luận án sử dụng phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử như: mối quan hệ biện chứng giữa khách quan - chủ quan, giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thượng tầng, giữa thực tiễn và lý luận, v.v., kết hợp với cách tiếp cận triết học tôn giáo; phương pháp cụ thể là so sánh, phương pháp lịch sử - logic, phương pháp phân tích - tổng hợp, phương pháp điều tra bằng bảng hỏi trong quá trình thực hiện.

5. Đóng góp mới của Luận án

Luận án làm nổi bật các nhân tố ảnh hưởng đến QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An; phân tích, chỉ ra được các vấn đề đặt ra từ thực trạng QLNN về tôn giáo ở Nghệ An hiện nay. Từ đó, luận án đề xuất một số giải pháp đúng, trúng và có tính khả thi nâng cao hiệu quả QLNN về tôn giáo ở Nghệ An hiện nay.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của Luận án

- *Ý nghĩa lý luận*: Làm sâu sắc hơn cơ sở lý luận về QLNN về tôn giáo; đặc biệt là làm rõ các nội dung liên quan đến QLNN về tôn giáo từ khi có Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016.

- *Ý nghĩa thực tiễn*: Luận án được sử dụng làm tài liệu tham khảo để bổ sung, hoàn thiện pháp luật tín ngưỡng, tôn giáo; làm rõ các nhân tố ảnh hưởng đến QLNN về tôn giáo; đề xuất giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An.

7. Kết cấu của Luận án

Ngoài phần Mở đầu, Danh mục chữ viết tắt, Danh mục các bảng, biểu đồ, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo, Danh mục các công trình của tác giả đã công bố và Phụ lục, Luận án gồm có 4 chương, 10 tiết.

Chương 1

TỔNG QUAN CÁC CÔNG TRÌNH

NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1.1. CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN LÝ LUẬN QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM

Liên quan đến lý luận về QLNN về tôn giáo, chúng tôi thấy rằng có tương đối nhiều các tài liệu trong nước và quốc tế khi nghiên cứu về nội dung này. Về các tài liệu nước ngoài, có thể không nói đích danh là QLNN về tôn giáo, nhưng được biểu hiện ra bằng mối quan hệ giữa nhà nước (state) hay chính sách (policy) với tôn giáo (religion). Đây là những công trình rất quan trọng để chúng tôi tham khảo, so sánh giữa QLNN về tôn giáo ở Việt Nam với việc thực thi nhiệm vụ quản lý tôn giáo của các quốc gia khác. Luận án đã phân tích, luận giải và kế thừa 07 cuốn sách và 01 bài báo tạp chí của các tác giả nước ngoài. Về các công trình tham khảo trong nước, luận án tổng quan 15 cuốn sách và 10 bài báo trên các tạp chí của một số nhà nghiên cứu.

1.2. CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN THỰC TRẠNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM NÓI CHUNG, Ở TỈNH NGHỆ AN NÓI RIÊNG

Khảo sát các công trình liên quan đến thực trạng QLNN về tôn giáo, luận án tiến hành tổng quan 06 cuốn sách của một số tác giả. Bên cạnh đó, luận án cũng phân tích, luận giải 01 đề tài liên quan đến QLNN về tôn giáo ở Nghệ An và 07 bài báo đăng trên các tạp chí có liên quan.

1.3. CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN DỰ BÁO TÌNH HÌNH TÔN GIÁO VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM NÓI CHUNG, Ở TỈNH NGHỆ AN NÓI RIÊNG

Luận án có sự nghiên cứu, tham khảo, kế thừa 04 cuốn sách; tham khảo và luận giải 02 đề tài cấp Bộ, cùng 01 đề tài cấp tỉnh. Luận án cũng tiến hành tổng quan 07 bài báo trên một số tạp chí có liên quan.

1.4. KHÁI QUÁT GIÁ TRỊ CÁC CÔNG TRÌNH TỔNG QUAN LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA MÀ LUẬN ÁN CẦN TIẾP TỤC NGHIÊN CỨU, GIẢI QUYẾT

1.4.1. Khái quát giá trị các công trình nghiên cứu đã tổng quan

Một là, những vấn đề lý luận của QLNN về tôn giáo ở Việt Nam được các công trình nghiên cứu khái quát rất chi tiết về quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh về vấn đề tôn giáo, chủ trương, đường lối của Đảng và pháp luật của Nhà nước về tôn giáo và QLNN về tôn giáo.

Hai là, phần thực trạng vấn đề QLNN về tôn giáo đã có nhiều công trình nghiên cứu có tính chuyên sâu. Chúng tôi kế thừa, có chọn lọc hướng nghiên cứu của các công trình khi đi tiến hành xem xét thực trạng vấn đề QLNN về tôn giáo trên các nội dung của QLNN về tôn giáo.

Ba là, các công trình đã dựa trên sự nghiên cứu của mình để đưa ra những dự báo về tình hình tôn giáo trong thời gian tới và một số giải pháp mang tính tổng thể, có tính chất tham khảo quan trọng nhằm giải quyết các vấn đề QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An đặt ra.

1.4.2. Những vấn đề đặt ra mà luận án tiếp tục nghiên cứu, giải quyết

Thứ nhất, Luận án nghiên cứu, phân tích làm rõ một số vấn đề lý luận liên quan đến QLNN về tôn giáo, cụ thể: khái niệm QLNN về tôn giáo, chủ thể, nội dung và phương thức của QLNN về tôn giáo được cập nhật mới theo Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 và Nghị định số 162/2017/NĐ-CP quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Tín ngưỡng, tôn giáo.

Thứ hai, phân tích thực trạng QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An, đặc biệt chú ý đến những vấn đề đặt ra từ thực trạng này.

Thứ ba, đưa ra dự báo tình hình tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An trong thời gian tới và đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao hiệu quả QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An hiện nay.

Chương 2

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN

2.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN

2.1.1. Quản lý nhà nước về tôn giáo và đặc điểm quản lý nhà nước về tôn giáo của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

2.1.1.1. Quản lý nhà nước về tôn giáo

QLNN về tôn giáo có thể khẳng định là một loại QLNN đặc biệt và được hiểu theo hai nghĩa như sau:

Theo nghĩa rộng, QLNN về tôn giáo là quá trình dùng quyền lực nhà nước (trên ba mặt lập pháp, hành pháp và tư pháp) của các cơ quan nhà nước do luật quy định nhằm mục đích tác động, điều chỉnh, định hướng các quá trình tôn giáo và hành vi hoạt động tôn giáo của tổ chức, cá nhân tôn giáo diễn ra phù hợp với pháp luật, đạt được những mục tiêu cụ thể của công tác quản lý.

Theo nghĩa hẹp, QLNN về tôn giáo là hoạt động của các cơ quan trong hệ thống hành pháp (Chính phủ và UBND các cấp) tham gia vào quá trình chấp hành pháp luật và tổ chức thực hiện theo pháp luật, nhằm điều chỉnh các hoạt động tôn giáo và mọi hoạt động tôn giáo của các tổ chức, cá nhân có tôn giáo diễn ra theo quy định của pháp luật.

Trong luận án, vấn đề QLNN về tôn giáo được luận giải ở nghĩa hẹp, tức ở hai mặt. Mặt thứ nhất, nghiên cứu vấn đề QLNN về tôn giáo từ phía hoạt động chấp hành, quá trình thực thi quyền lực nhà nước của các cơ quan nhà nước, cá nhân được nhà nước giao quyền. Mặt thứ hai, QLNN về tôn giáo còn là sự điều chỉnh các hoạt động tôn giáo và các hoạt động khác có liên quan đến tôn giáo của tổ chức tôn giáo, cá nhân liên quan đến tôn giáo trên nguyên tắc bảo đảm tuân thủ hiến pháp, pháp luật, vì lợi ích chung của cộng đồng xã hội. Đây chính là điểm khác biệt cơ bản của luận án đối với các tài liệu khác khi nghiên cứu về lĩnh vực này. Bởi đa phần các công trình mà luận án khảo cứu mới chỉ dừng lại hoặc trọng tâm ở mặt thứ hai, tức là quản lý các hoạt động của tổ chức, pháp nhân, cá nhân tôn giáo.

2.1.1.2. Đặc điểm quản lý nhà nước về tôn giáo của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Một là, quản lý nhà nước về tôn giáo không tách rời sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, tuân thủ Hiến pháp và pháp luật của Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Hai là, quản lý nhà nước về tôn giáo của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam vì mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

Ba là, quản lý nhà nước về tôn giáo của Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam bảo đảm sự bình đẳng, quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo và không tín ngưỡng, tôn giáo của mọi người, trong đó lấy vận động, giáo dục, thuyết phục làm nòng cốt.

2.1.2. Quản lý nhà nước về tôn giáo - chủ thể, nội dung, phương thức

2.1.2.1. Chủ thể quản lý nhà nước về tôn giáo

Chủ thể QLNN về tôn giáo được hiểu theo hai nghĩa: theo nghĩa rộng, chủ thể của QLNN về tôn giáo đó là các cơ quan nhà nước thuộc hệ thống lập pháp (Quốc hội), cơ quan thuộc hệ thống hành pháp (như Chính phủ và UBND các cấp) và các cơ quan thuộc hệ thống tư pháp (Viện kiểm sát nhân dân và Tòa án nhân dân); theo nghĩa hẹp, chủ thể QLNN về tôn giáo bao gồm các cơ quan nhà nước thuộc hệ thống hành pháp đó là Chính phủ và UBND các cấp.

Luận án chủ yếu đi nghiên cứu QLNN về tôn giáo theo nghĩa hẹp. Như vậy, chủ thể QLNN về tôn giáo sẽ được trọng tâm theo hướng đó là Chính phủ và UBND các cấp, điều này sát hợp với thực tiễn QLNN về tôn giáo và phù hợp với cách tiếp cận của luận án.

2.1.2.2. Nội dung quản lý nhà nước về tôn giáo

Tại Điều 60 Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 chỉ rõ nội dung QLNN về tôn giáo gồm 07 nội dung. Tuy nhiên, dưới góc độ triết học và đặc biệt là thực tiễn công tác quản lý nhà nước về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An trong thời gian qua, cho thấy, thực chất nội dung QLNN về tôn giáo có thể được khái quát ở 04 nội dung đó là: Xây dựng chính sách, ban hành văn bản, tổ chức thực hiện QLNN về tôn giáo; Phổ biến, giáo dục chính sách, pháp luật tôn giáo; Thanh tra, kiểm tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo và xử lý vi phạm pháp luật về tôn giáo; Quan hệ quốc tế trong lĩnh vực tôn giáo. Chính vì vậy, nội dung QLNN về tôn giáo xuyên suốt mà luận án tiến hành khảo sát thực chất chỉ trên 04 nội dung như đã được khẳng định tại phạm vi nghiên cứu của luận án.

2.1.2.3. Phương thức quản lý nhà nước về tôn giáo

Phương thức QLNN về tôn giáo là cách thức thực hiện những chức năng, nhiệm vụ của cơ quan nhà nước về quản lý tôn giáo; cách thức tác động của chủ thể QLNN về tôn giáo lên các đối tượng quản lý nhằm điều chỉnh các hành vi liên quan đến tôn giáo bảo đảm lợi ích chung.

Dưới góc độ triết học, chúng tôi cho rằng, phương thức QLNN về tôn giáo có hai phương thức cơ bản là: *phương thức tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục* và *phương thức xử lý bằng pháp luật* khi có vi phạm về pháp luật tín ngưỡng, tôn giáo.

Thứ nhất, về phương thức tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục. Thực chất của phương thức chính là việc vận động, tuyên truyền, giáo dục cán bộ, đảng viên, chức sắc, tín đồ các tôn giáo, quần chúng nhân dân về chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật

của Nhà nước về tôn giáo và QLNN về tôn giáo. Từ đó, thuyết phục họ một cách tự giác chấp hành các chủ trương, đường lối, chính sách và các quy định pháp luật có liên quan.

Thứ hai, về phương thức xử lý bằng pháp luật khi có vi phạm về pháp luật tín ngưỡng, tôn giáo. Mục đích của phương thức này phòng ngừa, ngăn chặn và có hình thức răn đe kịp thời các hành vi vi phạm pháp luật trong toàn bộ quá trình và hoạt động liên quan đến tôn giáo.

2.2. CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG ĐẾN QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN

2.2.1. Quan điểm, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước liên quan đến tôn giáo

Những nội dung cơ bản về quan điểm, chủ trương liên quan đến tôn giáo có thể kể đến như: nhà nước tôn trọng và bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo và không tín ngưỡng, tôn giáo; bảo đảm các hoạt động tôn giáo diễn ra bình thường trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật; Đảng và Nhà nước thực hiện nhất quán chính sách đại đoàn kết toàn dân tộc; nội dung cốt lõi của công tác tôn giáo là công tác vận động quần chúng; công tác tôn giáo là trách nhiệm của toàn hệ thống chính trị, v.v., đã ảnh hưởng trực tiếp đến toàn bộ mục tiêu, yêu cầu, nội dung, phương thức của QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An trong thời gian qua.

Tuy nhiên, chủ trương, đường lối của Đảng về tôn giáo đã rõ, nhưng việc thể chế hóa thành hệ thống các văn bản quy phạm pháp luật đang bộc lộ một số hạn chế. Chính điều này đã tạo nên những trở ngại, lúng túng cho cơ quan QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An thời gian qua khi giải quyết các vấn đề phát sinh tại địa phương như: giải quyết tranh chấp đất đai liên quan đến tôn giáo; sinh hoạt tôn giáo có yếu tố nước ngoài; chế tài xử lý khi có vi phạm trên lĩnh vực tôn giáo, v.v.. Vì vậy, đã ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu lực, hiệu quả của hoạt động QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An.

2.2.2. Kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa

Trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, sự vận dụng linh hoạt, đầy đủ của cơ chế thị trường đã phát huy tối đa hiệu quả của các nguồn lực, phục vụ mục đích phát triển nhanh, bền vững kinh tế đất nước. Tuy nhiên, nó cũng bộc lộ một số hạn chế, tiêu cực như: sự phân hoá giàu nghèo trong xã hội làm sâu sắc thêm những mâu thuẫn xã hội; các tệ nạn xã hội nảy sinh, đặc biệt là tình trạng tham nhũng, quan liêu, nhận hối lộ; nảy sinh của chủ nghĩa thực dụng, chủ nghĩa cá nhân; suy thoái tư

tưởng, chính trị, đạo đức, lối sống trong cán bộ các cơ quan nhà nước, v.v.. Thực trạng này tác động tiêu cực đến QLNN về tôn giáo.

Với đặc thù nằm ở trung tâm của vùng Bắc Trung Bộ, Nghệ An đã có những bước phát triển vượt bậc về kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội trong thời gian vừa qua. Nhận thức, trình độ dân trí, ý thức chấp hành pháp luật của nhân dân trên địa bàn tỉnh ngày càng được nâng cao. Từ đó, hạn chế được những ảnh hưởng tiêu cực từ hoạt động tuyên truyền xuyên tạc của các thế lực thù địch, một số chức sắc, tín đồ tôn giáo cực đoan đối với Đảng, Nhà nước, hệ thống chính trị ở Nghệ An. Đây là ảnh hưởng tích cực cho QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An.

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực, mặt trái của nền kinh tế thị trường cũng tác động không nhỏ đến QLNN về tôn giáo ở Nghệ An. Tình trạng cán bộ, công chức được giao thực hiện chức trách, nhiệm vụ có liên quan đến QLNN về tôn giáo chưa thực sự toàn tâm, toàn ý cho công việc được giao, còn ảnh hưởng bởi lợi ích vật chất. Bên cạnh đó, sự ảnh hưởng của những biến đổi các vấn đề xã hội, các vấn đề trong nội bộ một số tôn giáo ở Nghệ An, v.v.. Tất cả những vấn đề kể trên suy cho cùng là ảnh hưởng của mặt trái nền kinh tế thị trường đến QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An.

2.2.3. Hội nhập quốc tế của Việt Nam và của các tôn giáo

Trong xu thế chung của các nước, Việt Nam ngày càng hội nhập sâu rộng trên tất cả các lĩnh vực của thế giới. Chính điều này đã tạo ra những ảnh hưởng tích cực đến các mặt của đời sống kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội của Việt Nam, trong đó có lĩnh vực QLNN về tôn giáo. Với 02 tôn giáo chính là Công giáo và Phật giáo thường xuyên có các hoạt động chuyên môn đặc thù của tôn giáo như học tập, thăm viếng, giao lưu với các tổ chức, cá nhân nước ngoài, v.v.. Chính những hoạt động hợp tác quốc tế kể trên đã ảnh hưởng trực tiếp đến QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An.

2.2.4. Điều kiện tự nhiên và tình hình kinh tế, xã hội, văn hóa của tỉnh Nghệ An

Nghệ An là tỉnh có diện tích lớn nhất trong các tỉnh của Việt Nam, thuộc vùng Bắc Trung Bộ. Nghệ An luôn được coi là một trung tâm kinh tế, văn hóa, xã hội của khu vực và cả nước. Mặt khác, bên cạnh những điều kiện thuận lợi về điều kiện tự nhiên, yếu tố dân cư, Nghệ An cũng có những bất lợi do tự nhiên đem lại, như địa hình bị chia cắt mạnh, thường xuyên phải chịu thiên tai, bão lụt. Những điều kiện này ảnh hưởng đa chiều đến QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An.

Về tình hình kinh tế, theo số liệu của Cục Thống kê tỉnh Nghệ An năm 2021, tổng sản phẩm trên địa bàn Nghệ An (GRDP) năm 2021 đứng thứ 3 khu vực Bắc Trung Bộ và trong nhóm địa phương tăng trưởng dương. Bên cạnh đó, Nghệ An là mảnh đất địa

linh nhân kiệt, có nhiều danh nhân trên các phương diện. Những đặc trưng về các điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội và văn hóa đã tác động đa chiều đến chủ trương tuyên truyền, phát triển các tôn giáo trên địa bàn tỉnh; hình thành nên những đặc điểm về lối sống, tín ngưỡng của người dân Nghệ An so với các địa bàn khác.

2.2.5. Tình hình tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An

2.2.5.1. Tình hình Công giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An

Tình hình Công giáo tại Nghệ An cơ bản ổn định, tuân thủ hiến pháp, pháp luật, giáo luật của Giáo hội, quy định của địa phương. Tuy nhiên, do nhiều yếu tố, cả lịch sử, các vấn đề mâu thuẫn nảy sinh trong nội bộ nhân dân, giữa nhân dân với chính quyền cơ sở trong vấn đề đất đai, sự tác động của các thế lực thù địch trong và ngoài nước, một số chức sắc và giáo dân Công giáo đã có các hành vi lấn chiếm đất đai, xây dựng cơ sở thờ tự trái pháp luật, thực hiện các hành động quá khích, cực đoan, gây phức tạp về an ninh trật tự; có các hành vi tuyên truyền sai sự thật về đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước; móc nối, liên kết với số đối tượng thù địch ở nước ngoài trong các hoạt động chống phá Việt Nam, v.v.. Các vấn đề nêu trên ảnh hưởng không nhỏ đến QLNN về Công giáo trên địa bàn Nghệ An trong thời gian qua.

2.2.5.2. Tình hình Phật giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An

Phật giáo tại Nghệ An đã có truyền thống tồn tại và phát triển lâu đời, gắn liền với quá trình hình thành và phát triển dân tộc Việt Nam. Trải qua cuộc chiến tranh kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược, nằm tại địa chính trị quan trọng của cả nước, Phật giáo tại Nghệ An bị ảnh hưởng nghiêm trọng, các chùa hầu hết bị tàn phá. Việc mở rộng các công trình Phật giáo trong thời gian vừa qua nằm trong quan điểm của giáo hội về việc kiện toàn lại hệ thống Phật giáo tại Nghệ An, đa số được tiến hành tuân thủ pháp luật. Tuy nhiên, vẫn xảy ra hiện tượng xây dựng công trình Phật giáo trái pháp luật, tự ý chuyển nhượng đất đai, thiếu đoàn kết trong nội bộ hoặc vấn đề quản lý đối với các chùa chưa có trụ trì đã đặt ra các vấn đề quan trọng trong QLNN về Phật giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An.

2.2.5.3. Tình hình Tin lành và các hiện tượng tôn giáo mới trên địa bàn tỉnh Nghệ An

Về đạo Tin lành, trên địa bàn tỉnh Nghệ An chưa có cơ sở, không có chức sắc, chức việc hoạt động. Về cơ bản, các hoạt động liên quan đến Tin lành còn tự phát, chưa có tổ chức và tuân thủ pháp luật. Đối với các hiện tượng tôn giáo mới, trên toàn địa bàn tỉnh Nghệ An xuất hiện một số hiện tượng tôn giáo mới như Pháp

luân công, Hội Thánh của Đức Chúa Trời Mẹ, Nhân chứng Giehova, Pháp môn Diệu âm hay các hiện tượng tôn giáo mới khác. Các hiện tượng tôn giáo mới kể trên thường tiến hành sinh hoạt tại nhà riêng, không đăng ký sinh hoạt với chính quyền, số lượng người tham gia ít (thường tham gia theo nhóm nhỏ), lôi kéo, phát tán tài liệu có liên quan đến hiện tượng tôn giáo.

2.2.6. Hoạt động của các thế lực lợi dụng lĩnh vực tôn giáo chống phá nhà nước

Với một địa bàn có đời sống tôn giáo sôi động như Nghệ An, trong thời gian qua, các thế lực thù địch luôn tìm cách sử dụng, lợi dụng tôn giáo nhằm thực hiện chiến lược “diễn biến hòa bình”, âm mưu lợi dụng các lực lượng tôn giáo tiến hành các hoạt động chống phá Nhà nước. Các đối tượng thù địch trong nước luôn lợi dụng vấn đề như giải quyết tranh chấp đất đai liên quan đến tôn giáo; việc đòi lại cơ sở thờ tự đã hiến, tặng hoặc được chính quyền nhà nước thu hồi trong lịch sử; sai sót, khuyết điểm của cá nhân đảng viên, cán bộ, công chức trong hệ thống chính trị cơ sở, v.v. để xuyên tạc, chống phá. Một số quốc gia, tổ chức, cá nhân nước ngoài cũng có những cái nhìn tiêu cực về Việt Nam trên lĩnh vực tôn giáo.

Hoạt động của các thế lực thù địch lợi dụng tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian qua đã tác động đến QLNN về tôn giáo ở Nghệ An sao cho vừa bảo đảm định hướng hoạt động tôn giáo và quá trình tôn giáo theo đúng hiến pháp, pháp luật Việt Nam, nhưng cũng đáp ứng các điều kiện cần thiết để tôn giáo hoạt động một cách thuận lợi theo hướng tuân theo pháp luật quốc tế, tránh để các thế lực thù địch lợi dụng tự do tín ngưỡng, tôn giáo để xuyên tạc, chống đối Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Chương 3

QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN HIỆN NAY - THỰC TRẠNG VÀ VẤN ĐỀ ĐẶT RA

3.1. THỰC TRẠNG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN HIỆN NAY

3.1.1. Chủ thể quản lý nhà nước về tôn giáo

Về kiện toàn hệ thống, tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về tôn giáo

Nhằm kiện toàn hệ thống bộ máy, tổ chức QLNN về tôn giáo, với chức năng tham gia vào nhiệm vụ của nhà nước, tỉnh Nghệ An đã tuân thủ theo nguyên tắc bảo đảm theo cơ chế Đảng lãnh đạo, Nhà nước quản lý, Mặt trận và các đoàn thể nhân dân vận động.

Tuy nhiên, khi nghiên cứu thực trạng về chủ thể QLNN về tôn giáo ở Nghệ An trên khía cạnh hệ thống tổ chức, bộ máy QLNN về tôn giáo còn bộc lộ một số hạn chế:

Thứ nhất, trình độ, nhận thức vai trò, tầm quan trọng QLNN về tôn giáo của cán bộ còn chưa đồng đều.

Thứ hai, nhận thức về chức năng, nhiệm vụ của chủ thể QLNN về tôn giáo có lúc, có nơi còn chưa thật sự đầy đủ.

Thứ ba, về cơ bản số lượng tổng thể cán bộ, cơ quan QLNN về tôn giáo đã được bảo đảm, tuy nhiên, sự phân bổ, sắp xếp cơ cấu vào các Phòng, cơ quan chuyên môn chưa thật sự khoa học, đáp ứng yêu cầu thực tiễn.

Về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ quản lý nhà nước về tôn giáo

Việc đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ công chức QLNN về tôn giáo các cấp là yêu cầu, nhiệm vụ quan trọng. Bên cạnh việc kiện toàn tổ chức bộ máy làm công tác tôn giáo các cấp, các ngành, các địa phương, UBND tỉnh Nghệ An còn chú trọng đến đạo đức công vụ, trách nhiệm công việc, trình độ, năng lực công tác của cán bộ làm công tác QLNN về tôn giáo.

Bên cạnh những mặt đã đạt được, trên khía cạnh đào tạo, bồi dưỡng cán bộ làm công tác QLNN về tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian qua còn một số điểm cần chú ý:

Một là, về vấn đề đào tạo nghiệp vụ QLNN về tôn giáo, hiện nay, các cơ quan nhà nước mới chủ yếu dừng lại ở việc đào tạo, hướng dẫn kỹ năng nghiệp vụ về QLNN về tôn giáo nhưng đang thiếu các định hướng về giáo lý, giáo luật các tôn giáo mà mình quản lý.

Hai là, nội dung, chương trình đào tạo cho cán bộ, công chức tham gia QLNN về tôn giáo còn hiện tượng dàn trải, chưa đúng đối tượng bồi dưỡng.

Ba là, chế độ, chính sách cho đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức QLNN về tôn giáo còn chưa được thỏa đáng.

Bốn là, việc đánh giá chất lượng, quá trình công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ QLNN về tôn giáo còn một số hạn chế.

3.1.2. Nội dung quản lý nhà nước về tôn giáo

Xây dựng chính sách, ban hành văn bản, tổ chức thực hiện quản lý nhà nước về tôn giáo

Các cơ quan chuyên môn được giao nhiệm vụ QLNN về tôn giáo tại Nghệ An đã quán triệt nghiêm túc Luật tín ngưỡng, tôn giáo và Nghị định 162/2017/NĐ-CP của Thủ tướng Chính phủ về quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành Luật tín

ngưỡng, tôn giáo. Nhằm tạo sự thống nhất, đồng bộ trong thực hiện Luật và Nghị định trên, Ban Tôn giáo Nghệ An đã tham mưu cho UBND tỉnh ban hành kế hoạch số 275/KH-UBND ngày 20/5/2017 về việc triển khai thi hành Luật tín ngưỡng, tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An. Bên cạnh đó, UBND tỉnh Nghệ An đã yêu cầu các cơ quan chuyên môn QLNN về tôn giáo nghiên cứu kỹ các luật có liên quan. UBND tỉnh đã ban hành nhiều văn bản, kế hoạch, quy định nhằm giải quyết một số vấn đề liên quan đến tôn giáo trên địa bàn tỉnh, trong đó bộ phận thường trực là Ban Tôn giáo tỉnh Nghệ An, Công an tỉnh Nghệ An, Sở tài nguyên và môi trường đã phát huy tốt được vai trò trong giải quyết các vụ việc phức tạp về tôn giáo trên địa bàn tỉnh.

Bên cạnh những mặt đạt được, thực trạng trong xây dựng, ban hành các văn bản, chính sách liên quan đến QLNN về tôn giáo có thể nhận thấy còn bộc lộ một số hạn chế nhất định:

Thứ nhất, việc ban hành một số văn bản, kế hoạch, chỉ đạo đặc biệt là các kế hoạch trên một số lĩnh vực thường xảy ra tranh chấp như đất đai, xây dựng còn chậm, chưa đi trước, chưa mang tính dự báo vượt trước với thực tiễn.

Thứ hai, việc xây dựng, triển khai các văn bản quy phạm pháp luật QLNN về tôn giáo ở Nghệ An về cơ bản đã phổ quát được các lĩnh vực quản lý, tuy nhiên hiện nay vẫn thiếu các văn bản quy định các biện pháp xử lý, chế tài áp dụng khi có hành vi vi phạm pháp luật liên quan đến tín ngưỡng, tôn giáo.

Thứ ba, việc ban hành các văn bản có lúc, có nơi còn chồng chéo, chưa bảo đảm sự thống nhất; cùng một nội dung nhưng quy định cho nhiều cơ quan quản lý; thiếu một số các văn bản quy định những nội dung mới phát sinh trên lĩnh vực tôn giáo.

Phổ biến, giáo dục chính sách, pháp luật tôn giáo

Hàng năm, Ban Tôn giáo tỉnh Nghệ An thường xuyên tổ chức các hội nghị tập huấn, bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng nghiệp vụ, pháp luật tín ngưỡng, tôn giáo cho cán bộ, công chức làm công tác tôn giáo, tín ngưỡng cấp huyện, xã và cốt cán trong tôn giáo. Ngoài ra, với chức năng, nhiệm vụ do luật định, Ban Tôn giáo tham mưu cho UBND tỉnh Nghệ An tổ chức các hội nghị tuyên truyền, phổ biến pháp luật cho chức sắc, chức việc các tôn giáo.

Tuy nhiên, nội dung này vẫn còn tồn tại một số điểm cần lưu ý, cụ thể như: Về tuyên truyền, phổ biến cho cán bộ, công chức, nội dung tuyên truyền cho cán bộ, công chức còn chưa có sự phân loại; chưa có nội dung tuyên truyền, giáo dục bài bản, cố định; mới trọng tâm chú ý đến số lượng cán bộ, số lượt tổ chức mà chưa đánh giá được chất lượng

áp dụng vào thực tiễn, v.v.. Về phía chức sắc, tín đồ và quần chúng nhân dân, phương thức tuyên truyền mới nhấn mạnh đến việc liệt kê các nội dung quan điểm, quy định của pháp luật mà chưa chú ý nhiều đến việc phân loại các nội dung quan điểm, quy định của pháp luật theo các nhóm vấn đề có liên quan trực tiếp đến lợi ích cụ thể.

Thanh tra, kiểm tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo và xử lý vi phạm pháp luật về tôn giáo

Nhằm bảo đảm hoạt động QLNN về tôn giáo diễn ra theo đúng quy định của pháp luật, trên tất cả các khâu của quá trình quản lý, UBND tỉnh Nghệ An trong đó Ban Tôn giáo làm nòng cốt rất coi trọng công tác thanh tra, kiểm tra nhằm kịp thời chấn chỉnh những bất cập và phát huy những mặt tích cực, sáng tạo, hiệu quả trong hoạt động QLNN về tôn giáo. Hàng năm, UBND tỉnh Nghệ An định kỳ và đột xuất ban hành các kế hoạch và quyết định thành lập đoàn kiểm tra và tiến hành kiểm tra tình hình thi hành pháp luật, thực hiện pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo.

Bên cạnh những mặt đã đạt được, trên mặt công tác này còn bộc lộ một số hạn chế như:

Một là, công tác thanh tra, kiểm tra đối với các nội dung QLNN về tôn giáo đối với chủ thể và đối tượng QLNN về tôn giáo mặc dù đã được tiến hành nhưng số lượng còn ít so với những sự sôi động trong đời sống tôn giáo ở tỉnh Nghệ An.

Hai là, chính quyền cấp huyện, xã (đặc biệt là chính quyền cấp xã) còn buông lỏng trong QLNN, không tiến hành thanh tra hoặc kiểm tra không thường xuyên, kịp thời, dẫn đến tình trạng phức tạp trong giải quyết hậu quả, tạo tiền lệ rất xấu cho hiệu lực, hiệu quả của thực thi quyền lực nhà nước.

Ba là, chế tài xử lý khi có vi phạm ở Nghệ An vẫn chưa thật sự nghiêm khắc và quyết liệt.

Quan hệ quốc tế trong lĩnh vực tôn giáo

Trong xu hướng chung của thế giới, các tôn giáo tại Nghệ An cũng có các hoạt động hợp tác, phối hợp với các cá nhân, tổ chức tôn giáo nước ngoài. Bản thân Công giáo và Phật giáo ở Nghệ An do các yếu tố khách quan và chủ quan đã có nhiều hoạt động quan hệ chuyên môn, học tập, giao lưu với các cá nhân, tổ chức nước ngoài. Chính điều này đã đặt ra nhiều vấn đề phát sinh trong quản lý nhà nước về tôn giáo ở Nghệ An thời gian qua.

Bên cạnh những mặt đã đạt được trong QLNN về quan hệ quốc tế của các tôn giáo ở Nghệ An, một số vấn đề còn tồn tại nổi lên như:

Một là, các cơ quan QLNN về tôn giáo ở Nghệ An chưa thật sự quản lý được các hoạt động liên quan đến từ thiện, gây quỹ có liên quan đến yếu tố nước ngoài của Công

giáo (Caritas) hay các nhóm từ thiện liên quan đến Phật giáo có các hoạt động trợ giúp người yếu thế trong xã hội, thiên tai, bão lũ, dịch bệnh.

Hai là, phương thức quan hệ quốc tế của các tôn giáo đã khác xưa rất nhiều bởi tình hình dịch bệnh Covid-19 diễn ra phức tạp đã khiến cho các tôn giáo tìm kiếm những phương thức phi truyền thống, không còn gặp gỡ trực tiếp mà thông qua các phương tiện trên không gian mạng, với tính bảo mật cao. Vì vậy, đang đặt ra thể khó và tính hiệu quả của QLNN về quan hệ quốc tế của các tôn giáo khi họ có các hoạt động giao lưu, tiếp xúc, hội họp, giảng dạy, học tập, v.v. với các tổ chức, cá nhân nước ngoài.

3.1.3. Phương thức quản lý nhà nước về tôn giáo

Tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục

Trong thời gian vừa qua, các cơ quan QLNN về tôn giáo tỉnh Nghệ An mà cụ thể ở đây, lãnh đạo tỉnh Nghệ An, các sở, ban ngành như Chủ tịch, Phó Chủ tịch UBND tỉnh, Lãnh đạo Ban Tôn giáo, Lãnh đạo Công an tỉnh, lãnh đạo một số huyện, thành phố, thị xã đã trực tiếp tiến hành gặp gỡ Giám mục, hàng ngũ linh mục, chức việc Công giáo nhằm kiên trì giải thích, động viên, đối thoại và vận động để họ hiểu, chấp hành các quy định về QLNN về tôn giáo.

Đối với các địa bàn trọng điểm, có phức tạp về an ninh trật tự liên quan đến tôn giáo, cấp ủy, chính quyền, các tổ chức chính trị - xã hội đã có nhiều hình thức vận động đồng bào có đạo hiểu và tuân thủ chính sách pháp luật tôn giáo, thấy rõ các hoạt động sai phạm của một số chức sắc, chức việc, lên tiếng phê phán, không tin theo số chống đối cực đoan, ủng hộ chính quyền giải quyết vấn đề tôn giáo đúng chính sách pháp luật.

Xử lý vi phạm bằng pháp luật

Lấy vận động, thuyết phục là chính trong phương thức QLNN về tôn giáo. Tuy nhiên, đối với các hoạt động quá khích, cực đoan của số đối tượng chức sắc, tín đồ cực đoan trong một số tôn giáo ở Nghệ An buộc các cơ quan QLNN về tôn giáo phải tiến hành các hoạt động xử lý theo luật định nhằm răn đe, ngăn chặn các hoạt động cực đoan, vi phạm pháp luật nhằm đảm bảo tính thượng tôn pháp luật.

Bên cạnh những tác dụng tích cực của phương thức QLNN về tôn giáo trong thời gian qua, theo nghiên cứu của chúng tôi, tại Nghệ An vẫn còn bộc lộ một số hạn chế:

Một là, đối tượng tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục đa phần mới dừng lại ở đối tượng là chức sắc tôn giáo, người có uy tín trong tôn giáo, người có uy tín

trong khu dân cư, còn đối với quần chúng tín đồ phần nhiều là dùng loa đài, phát thanh để tuyên truyền thông qua các bản tin.

Hai là, nội dung tuyên truyền, giáo dục thuyết phục còn mang tính dàn trải, chưa trọng tâm, trọng điểm vào các nội dung quan tâm như về vấn đề đất đai, cơ sở thờ tự, giáo dục, đào tạo tôn giáo, phát triển đạo, xây dựng, sửa chữa cơ sở thờ tự, v.v..

Ba là, công tác thông tin tuyên truyền, nhất là tuyên truyền đối ngoại về tình hình, chính sách tôn giáo chưa được thực hiện một cách tích cực, với liều lượng phù hợp (khi có vụ việc phức tạp xảy ra thì liều lượng tuyên truyền dày đặc), chưa có cơ chế bảo đảm yêu cầu, nhiệm vụ tuyên truyền và đặc biệt là chưa có kinh phí để đáp ứng yêu cầu cho tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục.

Bốn là, công tác nắm tình hình, phòng ngừa từ xa những vi phạm liên quan đến tôn giáo còn hạn chế, chưa phát huy được vai trò quan trọng của công tác tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục chức sắc, tín đồ tuân thủ quy định của pháp luật.

Năm là, hiện nay chưa có một quy định cụ thể của pháp luật về xử phạt các hành vi vi phạm liên quan đến tôn giáo của cá nhân, tổ chức nên đa phần khi xử lý các cơ quan QLNN về tôn giáo ở Nghệ An mới viện dẫn các quy phạm pháp luật có liên quan.

3.2. VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN HIỆN NAY

3.2.1. Vấn đề đặt ra đối với chủ thể quản lý nhà nước về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An

Nhận thức về vai trò quản lý nhà nước về tôn giáo của chủ thể chưa đáp ứng được yêu cầu đặt ra

Bên cạnh sự nhận thức tương đối toàn diện, đúng đắn của cơ quan QLNN cấp Trung ương và cấp tỉnh tại Nghệ An, có một bộ phận không nhỏ cán bộ, đảng viên và nhân dân chưa nhận thức một cách chính xác về vai trò, tầm quan trọng, chủ thể, đối tượng, nội dung, phương thức QLNN về tôn giáo, nhất là số cán bộ, đảng viên cấp huyện và cấp xã.

Đội ngũ cán bộ quản lý nhà nước về tôn giáo còn thiếu về số lượng và chưa đáp ứng về chất lượng

Với một địa bàn có diện tích lớn nhất Việt Nam, đời sống sinh hoạt tín ngưỡng, tôn giáo tương đối sôi động, v.v. thì vấn đề liên quan đến nhân lực QLNN về tôn giáo ở Nghệ An đang bộc lộ một số vấn đề.

Thứ nhất, số lượng đội ngũ cán bộ QLNN về tôn giáo ở Nghệ An ở một số cấp, một số đơn vị còn thiếu, chưa được bảo đảm.

Thứ hai, về chất lượng đội ngũ cán bộ QLNN ở Nghệ An ở một số cấp, lĩnh vực còn hạn chế.

3.2.2. Hệ thống chính sách, pháp luật quản lý nhà nước về tôn giáo còn thiếu, chưa đồng bộ, có nhiều yếu tố chồng chéo

Bên cạnh những mặt tích cực do công cụ pháp luật đem lại, thì hệ thống pháp luật điều chỉnh lĩnh vực tôn giáo còn bộc lộ một số điểm hạn chế, cụ thể như:

Thứ nhất, Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 - luật chuyên ngành điều chỉnh quản lý nhà nước về tôn giáo và Nghị định số 162/2017/NĐ-CP ngày 30/12/2017 của Chính phủ về Quy định chi tiết một số điều và biện pháp thi hành Luật Tín ngưỡng, tôn giáo còn nhiều bất cập và hạn chế.

Thứ hai, một số nội dung trong các luật có liên quan đến QLNN về tôn giáo, cụ thể là Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 còn chồng chéo và chưa đồng bộ, thống nhất với một số nội dung có liên quan đến các luật khác như Luật Đất đai, Luật Di sản văn hóa, Luật Xây dựng, Luật Bảo vệ môi trường, v.v..

Thứ ba, còn thiếu các quy phạm pháp luật điều chỉnh một số nội dung liên quan đến các nội dung QLNN về tôn giáo. Một số nội dung QLNN có liên quan đến tôn giáo có thể đã có từ lâu, nhưng vẫn chưa được bổ sung những quy phạm pháp luật điều chỉnh hoặc cũng có thể là những vấn đề mới phát sinh, biến đổi.

3.2.3. Phương thức quản lý nhà nước về tôn giáo chậm đổi mới, chưa đáp ứng tình hình mới

Cấp ủy, tổ chức đảng, chính quyền và các cơ quan chức năng tỉnh Nghệ An luôn nhận thấy rằng lấy vận động, tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục là trọng tâm trong phương thức QLNN về tôn giáo.

Bên cạnh những mặt đã đạt được, phương thức QLNN về tôn giáo ở Nghệ An thời gian qua cũng nổi lên một số vấn đề, cụ thể như sau:

Thứ nhất, mức độ, hiệu quả của vận động, tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật về tôn giáo của cấp huyện, cấp xã còn thấp, chưa bảo đảm được yêu cầu đề ra.

Thứ hai, việc xử lý bằng pháp luật khi có vi phạm chưa thật sự dứt điểm, quyết liệt, triệt để; khi có quyết định xử lý vi phạm thì chưa thi hành đến nơi đến chốn, còn coi nhẹ việc chấp hành quyết định xử lý vi phạm.

Thứ ba, nội dung vận động, tuyên truyền, phổ biến, giáo dục chính sách, pháp luật tôn giáo còn dập khuôn, áp dụng cùng một nội dung cho nhiều đối tượng khác

nhau; hình thức vận động, tuyên truyền ít có sự đổi mới, sáng tạo nên hiệu quả QLNN về tôn giáo còn hạn chế.

Thứ tư, hoạt động phối hợp, chế độ thông tin giữa các cơ quan, ban ngành có liên quan đến QLNN về tôn giáo còn chậm, chưa thông suốt.

Thứ năm, phương pháp vận động cá biệt còn ít được sử dụng ở hệ thống chính trị cơ sở.

Chương 4

DỰ BÁO TÌNH HÌNH TÔN GIÁO Ở NGHỆ AN TRONG THỜI GIAN TỚI VÀ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN HIỆN NAY

4.1. DỰ BÁO TÌNH HÌNH TÔN GIÁO Ở NGHỆ AN TRONG THỜI GIAN TỚI

4.1.1. Tôn giáo ở Nghệ An có xu hướng gắn với các hoạt động an sinh xã hội, tích cực tham gia các hoạt động chính trị xã hội nhằm tăng cường sự ảnh hưởng

Với tư cách là thực thể xã hội, tôn giáo ra đời gắn liền với sự vận động, phát triển của xã hội loài người, đặc biệt là sự phân hóa của nền sản xuất vật chất. Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học - kỹ thuật trong thời gian gần đây, đặc biệt trong giai đoạn của Cách mạng công nghiệp 4.0 đã giúp loài người tiếp cận, khám phá và tích lũy được lượng tri thức khổng lồ. Con người ngày càng hiểu biết sâu hơn về vũ trụ và giải đáp được những vấn đề tưởng chừng như không có câu trả lời. Chính điều này đã làm cho trình độ nhận thức của nhân dân được nâng lên, cùng với sự đa dạng hóa các hình thức truyền tải thông tin trong xã hội, góp phần làm cho niềm tin tôn giáo có phần bị phai nhạt.

Trong thời gian vừa qua, Phật giáo và Công giáo ở Nghệ An đã tham gia tích cực vào các hoạt động liên quan đến an sinh xã hội. Một mặt, các hoạt động đó thể hiện sự thích nghi với thời đại, trách nhiệm của tôn giáo với xã hội. Nhưng mặt khác, đó còn là điều kiện, là cơ hội để phát triển, mở rộng ảnh hưởng của tôn giáo.

Đối với các tổ chức tôn giáo chưa được chấp thuận sinh hoạt tôn giáo trên địa bàn tỉnh, chắc chắn sẽ có những kế hoạch cụ thể nhằm từng bước phát triển quy mô, tổ chức, tín đồ và tham gia tích cực vào các hoạt động do chính quyền tổ chức nhằm giành được sự tín nhiệm, phục vụ mục đích được chấp thuận đăng ký sinh hoạt tôn giáo.

4.1.2. Hoạt động tôn giáo sẽ có những diễn biến phức tạp

Với một địa bàn có đông tín đồ tôn giáo như ở Nghệ An, các hoạt động tôn giáo diễn ra thường xuyên nhằm phục vụ nhu cầu của các tổ chức tôn giáo. Với sự thay đổi trong mục tiêu, phương hướng hoạt động của các tôn giáo ở Nghệ An, trong thời gian tới, chắc chắn các hoạt động tôn giáo sẽ tiếp tục diễn ra với quy mô, tính chất phức tạp hơn trước đây rất nhiều, bởi một số nguyên nhân sau: (1) nhận thức của một bộ phận quần chúng tín đồ còn hạn chế, chưa phân biệt được rõ ràng những hoạt động nào đúng pháp luật, hoạt động nào không đúng pháp luật nên dễ bị số chức sắc cực đoan, các thế lực thù địch lợi dụng; (2) các hoạt động liên quan đến mở rộng cơ sở thờ tự, phát triển tổ chức tôn giáo sẽ được tiến hành thường xuyên trong thời gian tới nên sẽ có nhiều vấn đề phát sinh liên quan đến nhiều lĩnh vực; (3) các thế lực thù địch chắc chắn sẽ không từ bỏ âm mưu, ý đồ sử dụng vấn đề tôn giáo như một chiêu bài để phục vụ các hoạt động tuyên truyền, xuyên tạc, chống Đảng, Nhà nước, v.v..

4.1.3. Thế lực thù địch sẽ tăng cường lợi dụng các vấn đề tôn giáo, thực hiện hoạt động chống phá Nhà nước

Từ trước đến nay, để thực hiện mục tiêu chống phá Đảng và Nhà nước ta, các thế lực thù địch luôn âm mưu lợi dụng vấn đề tôn giáo, mâu thuẫn phát sinh trên lĩnh vực tôn giáo để xuyên tạc chủ trương, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, đặc biệt nhấn mạnh đến chính sách tôn giáo nhằm vu cáo Việt Nam vi phạm dân chủ, nhân quyền, tự do tôn giáo.

Các thế lực thù địch sẽ tiếp tục thông qua việc kích động số chức sắc, tín đồ tôn giáo (trong đó đặc biệt chú ý đến số chức sắc, tín đồ Công giáo ở Nghệ An) nhằm tuyên truyền, xuyên tạc về tình hình tôn giáo, việc thực thi chính sách tự do tín ngưỡng, tôn giáo của Nhà nước ta; phổ biến các tư tưởng ly khai, đòi tách tôn giáo ra khỏi sự quản lý của Nhà nước, đưa giáo hội tôn giáo trở thành lực lượng chính trị, đối trọng với Đảng và Nhà nước; lợi dụng các vấn đề lịch sử để lại như mâu thuẫn giữa lương - giáo trong lịch sử, tranh chấp đất đai, cơ sở thờ tự để tập hợp, kích động quần chúng tín đồ chống chính quyền, phá hoại khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

Trong thời gian tới, các thế lực thù địch sẽ tiếp tục giúp đỡ các tôn giáo nhất là đối với Công giáo, Tin Lành và một số hiện tượng tôn giáo mới nhằm mở rộng đến vùng sâu, vùng xa của Nghệ An nhằm mục đích chuyển hoá ý thức hệ tư tưởng, làm phai nhạt lòng tin với Đảng, Nhà nước, dùng thần quyền tôn giáo để

tập hợp lực lượng chống đối dưới vỏ bọc tôn giáo, xây dựng các nguồn lực cần thiết gây bất ổn tình hình trong nước, tạo cơ can thiệp vào Việt Nam.

4.1.4. Các tôn giáo ngày càng mở rộng địa bàn ảnh hưởng

Công giáo và Phật giáo ở Nghệ An phân bố không đồng đều ở các khu vực trên địa bàn tỉnh, đa phần tập trung ở thành phố Vinh và một số huyện lân cận. Đối với Tin Lành và một số hiện tượng tôn giáo mới, do mặt bằng nhận thức của nhân dân tại thành phố Vinh và các huyện xung quanh tương đối cao, nên dễ thâm nhập vào đời sống, lôi kéo được người dân tin theo sẽ gặp nhiều khó khăn. Vì vậy, thời gian tới các tôn giáo và các hiện tượng tôn giáo mới sẽ chú ý mở rộng lên các vùng sâu, vùng xa, vùng biên giới, vùng miền núi có đông đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống. Đây vừa là chiến lược lâu dài nhằm mở rộng địa bàn, phạm vi ảnh hưởng của các tôn giáo, nhưng cũng là vấn đề đặt ra trong tìm kiếm các giải pháp đối với cơ quan QLNN về tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian tới nhằm ngăn chặn những ảnh hưởng tiêu cực đến đời sống của đồng bào vùng sâu, vùng xa, vùng dân tộc thiểu số.

4.2. GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ TÔN GIÁO TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH NGHỆ AN HIỆN NAY

4.2.1. Nâng cao nhận thức của các chủ thể về tôn giáo và quản lý nhà nước về tôn giáo

Để hạn chế và khắc phục những vấn đề liên quan đến nhận thức về tôn giáo và QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An trong thời gian tới cần chú ý đến một số vấn đề sau:

Một là, nâng cao nhận thức, thống nhất quan điểm chỉ đạo của cấp ủy đảng, chính quyền, các ban, ngành, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp và các tổ chức đoàn thể của tỉnh Nghệ An đối với bản chất tôn giáo và thực chất QLNN về tôn giáo.

Hai là, củng cố và tăng cường cho cán bộ, đảng viên và nhân dân, đặc biệt là cán bộ, công chức, viên chức được giao nhiệm vụ QLNN về tôn giáo nắm chắc, hiểu đúng, rõ về nội dung QLNN về tôn giáo.

Ba là, nâng cao nhận thức cho cán bộ, công chức được giao nhiệm vụ QLNN về tôn giáo về chủ thể, đối tượng của QLNN về tôn giáo.

Bốn là, nâng cao và thống nhất nhận thức về phương thức QLNN về tôn giáo.

4.2.2. Xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý nhà nước về tôn giáo đủ về số lượng, bảo đảm chất lượng

Thứ nhất, về vấn đề bảo đảm đủ số lượng cán bộ, công chức thực hiện nhiệm vụ QLNN về tôn giáo. Tỉnh ủy, UBND tỉnh Nghệ An nghiêm túc quán triệt theo Quyết định số 32/2018/QĐ-TTg ngày 03 tháng 8 năm 2018 của Thủ tướng Chính phủ về Quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của ban tôn giáo chính phủ trực thuộc Bộ Nội vụ; Quyết định số 174/QĐ-TTg ngày 09/02/2017 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt đề án bồi dưỡng cán bộ, công chức làm công tác tôn giáo; Quyết định số 57/2012/QĐ-UBND ngày 10 tháng 8 năm 2012 của Chủ tịch UBND tỉnh Nghệ An về ban hành quy định phân công, phân cấp quản lý tổ chức bộ máy và cán bộ, công chức, viên chức, v.v..

Thứ hai, về vấn đề bảo đảm chất lượng của cán bộ làm công tác tôn giáo tại tỉnh Nghệ An. Tỉnh ủy, UBND tỉnh Nghệ An tiếp tục thực hiện tinh thần của Quyết định số 174/QĐ-TTg ngày 09/02/2017 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt đề án bồi dưỡng cán bộ, công chức làm công tác tôn giáo giai đoạn 2017 - 2020, trước khi có sự phê duyệt đề án mới, cho nhiệm kỳ tiếp theo. Trong đó đặc biệt trọng tâm đến xây dựng kế hoạch đào tạo, tuyển chọn cán bộ làm công tác tôn giáo; đổi mới và xây dựng chương trình đào tạo, bồi dưỡng; UBND tỉnh cần áp dụng linh hoạt cơ chế tài chính, ngân sách nhằm nâng cao thu nhập cho cán bộ QLNN về tôn giáo, v.v..

4.2.3. Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện hệ thống pháp luật quản lý nhà nước về tôn giáo

Một là, chính xác hóa các thuật ngữ trong luật để thuận tiện cho các cơ quan QLNN về tôn giáo trên cả nước nói chung và tại Nghệ An nói riêng dễ hiểu, dễ áp dụng.

Thứ hai, phân định rõ trong luật các vấn đề liên quan đến lĩnh vực QLNN về tôn giáo với các lĩnh vực khác của đời sống xã hội, tránh hiện tượng trùng lặp gây khó khăn cho quản lý.

Thứ ba, chỉnh sửa một số điều luật chưa thật hợp lý khi áp dụng với từng tôn giáo khác nhau ở Nghệ An; đồng thời, bổ sung thêm các quy phạm pháp luật điều chỉnh các nội dung mới phát sinh khác trong QLNN về tôn giáo.

4.2.4. Đổi mới phương thức quản lý nhà nước về tôn giáo

Một là, cấp ủy, chính quyền các cấp của tỉnh Nghệ An thường xuyên tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật tôn giáo, quan điểm của Đảng, Nhà nước trong giải quyết vấn đề tôn giáo cho cán bộ, công chức, đảng viên.

Hai là, thường xuyên tuyên truyền, phổ biến, giáo dục cho các tín đồ các tôn giáo và nhân dân về chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, pháp luật của Nhà nước, đặc biệt là nhận diện được các âm mưu, phương thức, thủ đoạn hoạt động của thế lực thù địch lợi dụng vấn đề tôn giáo nhằm chống phá Việt Nam.

Ba là, phát huy và đẩy mạnh vai trò của các tổ chức chính trị và tổ chức chính trị - xã hội, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp tỉnh Nghệ An trong tuyên truyền, vận động quần chúng tín đồ, chức sắc, đặc biệt tạo điều kiện và khích lệ tín đồ các tôn giáo tham gia vào các tổ chức chính trị - xã hội, các đoàn thể như hội Phụ nữ, hội Nông dân, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, v.v..

Bốn là, nâng cao hơn nữa chất lượng vận động quần chúng cá biệt, trọng tâm là các chức sắc, người có uy tín trong vùng đồng bào tôn giáo.

Năm là, tổ chức, xây dựng được kế hoạch giáo dục, tuyên truyền và đào tạo cho được một đội ngũ giảng viên, tuyên truyền viên có trình độ cao; song song với đó là đổi mới nội dung, phương pháp, hình thức tuyên truyền cho phù hợp với thực tiễn địa bàn tỉnh Nghệ An.

Sáu là, Tỉnh ủy, UBND tỉnh Nghệ An xây dựng hệ thống chính trị cơ sở (đặc biệt là cấp xã, phường) thật sự trong sạch, vững mạnh; chỉ đạo thống nhất các cơ quan QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An phối kết hợp chặt chẽ với các cơ quan khác như Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức đoàn thể xã hội, v.v..

Bảy là, UBND tỉnh Nghệ An đổi mới và tăng cường hơn nữa công tác đối ngoại tôn giáo để phát huy tác dụng của phương thức vận động, thuyết phục trong QLNN về tôn giáo.

Tám là, đổi mới phương thức kiểm tra, giám sát và xử lý khi có vi phạm trong lĩnh vực QLNN về tôn giáo.

KẾT LUẬN

Để làm rõ được những khái niệm công cụ mà luận án sử dụng, trong phần cơ sở lý luận và thực tiễn của QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An, luận án đã tiến hành làm rõ được các vấn đề liên quan đến tôn giáo và QLNN về tôn giáo. Một mặt, luận án đưa ra được khái niệm QLNN về tôn giáo nhưng mặt khác cũng chỉ ra được sự khác biệt cơ bản giữa QLNN về tôn giáo với các loại hình quản lý xã hội khác. Song song với đó, luận án nêu ra đặc điểm của QLNN về tôn giáo trong Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam, cụ thể như: không tách rời sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, tuân thủ Hiến pháp và pháp luật Việt Nam; bảo đảm mục tiêu xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc, vì mục tiêu dân giàu nước mạnh, xã hội dân chủ, công bằng và văn minh; bảo đảm quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo và không tín ngưỡng, tôn giáo của mọi người, lấy vận động, giáo dục, thuyết phục làm phương thức chính. Đây là điểm nhấn quan trọng nhất trong nội dung phần này luận án hướng tới.

Dưới góc độ triết học, như đã định danh ngay từ đầu luận án, vấn đề QLNN về tôn giáo là thể hiện mối quan hệ giữa chính trị và tôn giáo, giữa nhà nước và giáo hội trong một kiến trúc thượng tầng của xã hội. Ngoài ra, nghiên cứu tôn giáo với tư cách là một hình thái ý thức xã hội, một thực thể tồn tại trong xã hội, gắn với địa bàn tỉnh Nghệ An, luận án đã phân tích và làm rõ được các nhân tố ảnh hưởng đến QLNN về tôn giáo và tình hình tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An. Chính điều này cho chúng ta thấy được, do các yếu tố khách quan và chủ quan, đặc trưng của các yếu tố thuộc về tồn tại xã hội đã khiến cho QLNN về tôn giáo ở Nghệ An có những sự khác biệt căn bản so với các địa phương khác. Sự khác biệt giữa QLNN ở Nghệ An với các địa phương khác là do các nhân tố ảnh hưởng như: điều kiện tự nhiên, tình hình kinh tế, xã hội, văn hóa; hệ thống chính sách, pháp luật tôn giáo có liên quan; tác động của hội nhập quốc tế và hoạt động chống phá của các thế lực thù địch. Bên cạnh đó, tình hình tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An được nghiên cứu sinh đề cập, phân tích một cách rõ ràng đã góp phần cùng với các nhân tố ảnh hưởng tạo nên cơ sở thực tiễn của QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An. Đây là cơ sở lý luận quan trọng giúp luận án khảo sát thực trạng trên những khía cạnh về chủ thể, đối tượng, nội dung, phương thức và tính đặc thù của địa bàn do các nhân tố ảnh hưởng quy định.

Thông qua việc khảo sát thực trạng QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An - địa bàn có địa chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội quan trọng của khu vực và

của cả nước, trên các mặt về chủ thể, nội dung, phương thức QLNN về tôn giáo đã giúp luận án chỉ ra được những vấn đề của QLNN về tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian. Thứ nhất, về vấn đề nhận thức, cán bộ, đảng viên, một số cơ quan chức năng (tức xét về mặt chủ thể) còn chưa thật sự hiểu đúng, đủ về QLNN về tôn giáo. Thứ hai, về đội ngũ cán bộ được giao nhiệm vụ QLNN về tôn giáo hiện nay ở cấp tỉnh của Nghệ An về cơ bản đáp ứng được về số lượng và chất lượng, tuy nhiên cấp huyện, xã các cán bộ thường là kiêm nhiệm, trình độ chuyên môn còn hạn chế. Thứ ba, về hệ thống chính sách, pháp luật về QLNN về tôn giáo hiện nay còn những bất cập. Thứ tư, phương thức QLNN về tôn giáo còn chưa nhuần nhuyễn, tuy ưu tiên phương thức giáo dục, thuyết phục, vận động, tuyên truyền.

Bằng việc đánh giá khái quát thực trạng và chỉ ra được những vấn đề QLNN về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An trong thời gian vừa qua, luận án đã đưa ra những dự báo về tình hình tôn giáo ở Nghệ An trong thời gian tới và đề xuất 04 giải pháp, trong đó 01 giải pháp thuộc về các cơ quan QLNN về tôn giáo ở cấp Trung ương đó là việc sửa đổi, bổ sung và cập nhật hệ thống chính sách, pháp luật liên quan đến QLNN về tôn giáo. Trong giải pháp này, điểm mới mà luận án hướng tới chính là việc chỉnh sửa những quy định trong Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 còn hạn chế, chưa thật chính xác; bổ sung và cập nhật những quy phạm mới liên quan đến các vấn đề trong xử lý vi phạm liên quan đến QLNN về tôn giáo, đặc biệt khi đổi mới nhận thức của Đảng ta trong Đại hội Đảng lần thứ XIII, thì việc phát huy các nguồn lực tôn giáo cho sự nghiệp phát triển đất nước, chắc chắn các tôn giáo sẽ tham gia nhiều hơn vào các hoạt động kinh tế, văn hóa, xã hội, từ thiện bác ái, an sinh xã hội, v.v., hơn bao giờ hết phải cần có những quy phạm pháp luật để điều chỉnh các hoạt động này. Còn lại 03 giải pháp liên quan trực tiếp đến Tỉnh ủy, UBND tỉnh Nghệ An và các cơ quan QLNN về tôn giáo tại Nghệ An đó là: Nâng cao nhận thức của cán bộ, đảng viên và nhân dân về QLNN về tôn giáo; Phát triển đội ngũ cán bộ thực hiện nhiệm vụ QLNN về tôn giáo đủ về số lượng, bảo đảm về chất lượng; Đổi mới phương thức QLNN về tôn giáo. Các giải pháp này phải được thực hiện đồng bộ mới mang lại hiệu quả tối ưu. Chắc chắn, với sự thống nhất, quyết tâm của toàn hệ thống chính trị tỉnh Nghệ An, QLNN về tôn giáo sẽ tiếp tục phát huy được vai trò của mình, góp phần quan trọng vào sự ổn định chính trị, phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội của địa phương, phát huy dân chủ ở cơ sở, xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ CỦA TÁC GIẢ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1. Nguyễn Văn Tuấn, Đỗ Quang Huy (2019), “Nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An hiện nay”, *Tạp chí Công tác tôn giáo*, (3), tr.23-26.
2. Đỗ Quang Huy (2019), “Nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước về an ninh, trật tự trên lĩnh vực tôn giáo ở Nghệ An hiện nay”, *Tạp chí Khoa học và Giáo dục an ninh*, (7), tr.30-34.
3. Đỗ Quang Huy (2019), “Nhận diện và đấu tranh với chiêu bài “tự do tôn giáo” của các thế lực thù địch”, trong Lê Văn Thắng, Nguyễn Đức Hà, đồng chủ biên, *Công an nhân dân đấu tranh phản bác những luận điệu xuyên tạc Chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng Cộng sản Việt Nam trong tình hình mới*, NXB Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội, tr. 217-225.
4. Trần Văn Phòng, Đỗ Quang Huy (2020), “Giáo dục pháp luật tôn giáo trong hệ thống giáo dục quốc dân Việt Nam”, *Tạp chí Thông tin khoa học chính trị*, (2), tr. 30-32.
5. Đỗ Quang Huy (2020), “Quy định liên quan đến hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo của người nước ngoài tại Việt Nam trong Luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016”, *Tạp chí 3AKOH И ПРАВО (Law & Legislation)*, (7), tr. 54-56.
6. Đỗ Quang Huy (2019), “Tăng cường hoạt động phối hợp của Giáo hội Phật giáo Việt Nam với các tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức xã hội nhằm đảm bảo an sinh xã hội cho nhân dân”, trong Thích Thanh Điện, Thích Đức Thiện, Thích Đạo Thịnh, Nguyễn Văn Tuấn, đồng chủ biên, *Phật giáo với hoạt động bảo đảm an sinh xã hội - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Tôn giáo, Hà Nội, tr. 826-840.
7. Đỗ Quang Huy (2021), “Một số quy định về hoạt động tôn giáo có yếu tố nước ngoài trong luật tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016 của Việt Nam (so sánh với pháp lệnh Tín ngưỡng, Tôn giáo năm 2004)”, *Tạp chí Государственная служба и кадры*, (1), tr. 73-75.
8. Do Quang Huy (2021), “The role of the Buddhism in ensuring social security in Vietnam today”, *13th NEU-KKU International Conference Socio-Economic and enviromental issues in development 2021 Proceesings*, Finance Publishing House, Ha Noi, tr. 1439-1454.
9. Đỗ Quang Huy (2021), “Quán triệt quan điểm phát huy nguồn lực của các tôn giáo cho sự nghiệp phát triển đất nước trong Văn kiện Đại hội XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam”, *Kỷ yếu Hội thảo Quốc gia Quán triệt Văn kiện Đại hội XIII Đảng Cộng sản Việt Nam vào giảng dạy các môn lý luận chính trị tại các cơ sở giáo dục đại học*, NXB Dân trí, Hà Nội, tr. 438-446.

10. Đỗ Quang Huy (2021), “Phát huy vai trò của chủ thể quản lý nhà nước về tôn giáo trong tình hình hiện nay”, *Tạp chí Lý luận chính trị*, (526), tr. 123-127.
11. Đỗ Quang Huy (2021), “Phát huy các nguồn lực tôn giáo”, *Tạp chí Nhân quyền Việt Nam*, (12), tr. 20-22.
12. Đỗ Quang Huy (2021), “Ảnh hưởng triết lý tu thiền của Tuệ Trung Thượng sĩ đến Trần Nhân Tông”, *Cư sĩ Phật giáo trong lịch sử - Kỷ yếu Hội thảo khoa học Kỷ niệm 730 năm Tuệ Trung Thượng sĩ viên tịch*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội, tr. 541-558.
13. Đỗ Quang Huy (2022), “Triết lý Hiếu trong gia đình, Hòa bình với tha nhân của Công giáo và vai trò của nó trong xã hội Việt Nam hiện nay”, *Một số vấn đề tư tưởng triết học và đạo đức ở Việt Nam nửa đầu thế kỷ XX - Kỷ yếu Hội thảo khoa học*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội, tr. 173-184.
14. Do Quang Huy (2022), “Promoting the role of entities of state management of religion in current situation”, *Political Theory*, (Vol.32), p.100-105.
15. Đỗ Quang Huy (2022), “Phát huy vai trò của các nguồn lực Phật giáo cho sự nghiệp phát triển Việt Nam hiện nay”, trong Thích Đức Thiện, Thích Nhật Từ, đồng chủ biên, *Giáo hội Phật giáo Việt Nam và vai trò hộ quốc an dân*, NXB Tôn giáo, Hà Nội, tr. 901-917.
16. Đỗ Quang Huy (2022), “Tự do tín ngưỡng, tôn giáo ở Việt Nam: Nhất quán trong chính sách và thực thi”, *Tạp chí Nhân quyền Việt Nam*, (2), tr. 20-22.
17. Đỗ Quang Huy (2022), “Phát huy tối đa các nguồn lực tôn giáo”, *Tạp chí Xây dựng Đảng online*, [ngày 28/2/2022].
18. Đỗ Quang Huy (2022), “Đổi mới phương thức quản lý nhà nước về tôn giáo trên địa bàn tỉnh Nghệ An hiện nay”, *Tạp chí Lý luận chính trị*, (531), tr.118-124.